

STARCI ŽIVOTA

ZEMĚDĚLSKÝ ROMÁN

ZUZANA KAISEROVÁ

STARCI ŽIVOTA

ZEMĚDĚLSKÝ ROMÁN

ZUZANA KAISEROVÁ

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.

Copyright © Zuzana Kaiserová, 2020

ISBN 978-80-7511-569-0

ISBN 978-80-7511-570-6 (e-pub)

ISBN 978-80-7511-571-3 (pdf)

„Je-li počasí suché a ani v čase Siria, ani Medvěda není deš-
tivé, je to příznivé ponejvíce pro flegmatické povahy, vlhké
tělesné konstitute a ženy, zatímco pro žlučovité je to to nej-
horší. Ti totiž velice vyschnou a přijde na ně suchý zánět očí,
prudká a dlouhotrvající horečka a na některé i zádumčivost.“

Hippokrates (X, 84-91)

DÍL PRVNÍ

KAPITOLA 1

Když teplota vzduchu překročí určitou mez, vytvoří se na obzoru šedý opar a vrcholky Krkonoš i Orlických hor se zamlží jako vzdálený mořský obzor. V tu chvíli se zdá, že celá Polabská nížina leží pod hladinou oceánu jako Sodoma a Gomora. Sleduju, jak se nad ní chvěje horký vzduch, jak se v slunci lesknou šedé plochy pardubických paneláků, a představuju si jednotvárnou chůzi matek s kočárky po úzkých chodničkách mezi sídlištními trávníky, bezduchý řev dětí odrážející se od hladiny městských koupališť a klimatizovaná obchodní centra s karamelovými icekapučíny.

Sednu si tak, abych měl výhled, a pálím jednu od druhé. Na podzim nebo zraje jara mi čerstvý jihozápadní vítr bere kouř rovnou od úst, takhle na začátku léta se ale těžkopádně válí nad naším stolem a vyvolává v Rabasovi dojem, že co nevidět zemře na následky pasivního kouření.

Rabas ani Tlapák nekouří. Rabas z bohapusté obavy o své zdraví. Patří k těm nešťastníkům, jejichž matky kdysi projevovaly o jejich zdraví tak úzkostlivou péči, až sami nabyli dojmu, že se svět zhroutí, utrpí-li jakoukoliv újmu, a Tlapák proto, že jeho láska k alkoholu nabyla v posledních letech vysloveně monogamních forem.

Karel Rabas a Jaroslav Tlapák jsou mí přátelé. Ne proto, že bych si je za přátele vybral – kdyby mi někdo předložil katalog potenciálních přátel, sotva bych sáhl po neduživém Tlapákovi s dlouhým ohůnkem řídkých vlasů a bázlivýma očima, který k člověku přilne jako pes bez pána, a po ne právě nejbystřejším Rabasovi, který se domnívá, že ostatní jsou tu od toho, aby ho učinili šťastným a spokojeným, čímž se odsuzuje k věčné frustraci a malomyslnosti.

Přátele, mám na mysli skutečné přátele, si nevybíráme, s přáteli nás vždy něco pojí. Stejný pohled na věc, to, že se v jednu chvíli ocitneme na jednom místě, nebo co já vím ještě,

tím nejspolehlivějším poutem mezi lidmi je ale sdílená mize-
rie. Ta byla ještě za našich mladých let tady na vesnici něčím
docela běžným, nad čím se nikdo nepozastavoval, dnes už je
ale i v těchto končinách zbožím vysloveně nedostatkovým.
Proto je také doba, ve které žijeme a proti které se v zásadě
nedá nic namítat, ve věci přátelství tak jalová. To, co přátel-
stvím nazývá, je ve skutečnosti jen projevem neschopnosti
většiny jedinců vystačit si sami se sebou, ale to už odbíhám.

Léto začalo toho roku doslova ze dne na den. Ještě na
konci března znenadání nasněžilo nějakých patnáct dva-
cet čísel, závěje se držely dva dny a pak se do nich opřelo
odpolední slunce a do večera je rozpustilo v potocích vody
zprudka se valící mezi šterkovými kameny. Louky nad řekou
se rozbahnily, na Chrudimce se druhý den neznatelně zvedla
hladina a bylo po všem.

Žijeme v mírném podnebném pásu, který je charakteris-
tický střídáním čtyř ročních období. Po zimě má následovat
jaro, doba, kdy je slunce přece jen ještě dost vzdálené od
našich zeměpisných šířek, jeho paprsky dopadají na zem vše-
lijak polámané a nasvěcují probouzející se přírodu ve smířlivě
sytých tónech. Stromy se neženou předčasně do květu, mlá-
ďata neoslepnu, sotva se jim poprvé rozlepi víčka, a tak dále
a tak podobně. Tomu se říká jaro.

V posledních letech však jako by se jaro považovalo za
přežitý koncept. Jakmile slunce překročí rovník, už nebere
žádné zajatce. Nelítostně obnaží celou tu naši lidskou bídu,
kterou se nějakou dobu dařilo skrývat pod heroickým úsilím
místního obyvatelstva přežít zimu. Titíž lidé, kteří dokázali
ještě před pár týdny vstát dvě hodiny před rozedněním, dát
dobytku, roztopit kotel, rozbít led na zápraží a odhrabat sníh,
vytáhnou ze stodoly gril, zahradní nábytek s polstrováním,
rozklenou nad tím vším markýzu a poslušně se zařadí po bok
ostatních proletářů volného času, kteří se dříve rekrutovali
výhradně z městských vrstev.

Průvodním jevem tohoto období je fotbal. Blížící se sezonu avizují nejprve zvuky zahradního traktoru a brzy poté se z holin nad vesnicí začnou ozývat duté úderý fotbalového míče a jednoslabičné povely křižanovického trenéra Jiřího Sireckého. Snaha těch mladých mužů vlít do vesnického života alespoň nějakou energii je jistě chvályhodná, na mě má ale vliv právě opačný. Nemám fotbal rád. Přesto na zápasy chodím a snad i fandím, počítá-li se obyčejný soucit s trpícími.

Toho roku bylo už chválabohu po sezoně, teď se jen dohrávalo jakési odložené utkání s Miřeticemi, které nakonec Křižanovice projely stejně jako všechny zápasy toho jara. Tahle porážka byla ale obzvlášť trpká vzhledem k tomu, že Miřetice byly tým několika kluků posbíraných po včelákovských hvozdech, který se do tabulky dostal teprve loni, kdežto Křižanovice byly ve třetí třídě už léta jako doma. Mívaly dobře postavený manšaft, vzadu dvě věže, rychlá křídla a na přesné střely Josefa Pilaře. Všechno to byli kluci, co spolu vyrostli, pak se ale Pilař odstěhoval do Pardubic a Vodvárka začal jezdit se zubními implantáty až někam na Slovensko, takže bylo potřeba doplnit kádr novými talenty. Takovými, jako byl Rabasův syn.

Když se mladý Rabas ještě jako plod vyvíjel v těle matky, myslela příroda zřejmě na něco jiného než na fotbal, na co, to netuším, ale fotbal to nebyl. Špatná koordinace pohybů šla ruku v ruce s nedostatkem fyzické kondice, odflusávat uměl na jedničku, to ano, jinak se ale mladý Rabas zoufale zadýchal a snaha nedat to najevo často zaměstnávala veškerou jeho pozornost. Přistál-li mu u nohy míč, což se čas od času nedopatřením stávalo, ujal se ho se zodpovědností, která mu bránila podniknout jakoukoliv akci, a pakliže se o nějakou přece jen pokusil, končilo to lidskou tragédií. Jako dnes. Když se těsně před koncem utkání za stavu 3:3 dostal k míči, začal Tlapák řvát od plotu jako smyslů zbavený: „Hraj dopředu, hraj dopředu!“ Mladý Rabas se ohlédl, ten řev opravdu jako

by pocházel z jiného světa, načež mu jeden Miřetičák sebral míč a napálil ho do křižanovické brány. Teď seděl sám na lavičce, utíral si hlavu do ručníku a nikdo pro něj nepřišel, aby zasedl se zbytkem týmu. Z toho nemohlo vzejít nic dobrého.

Starý Rabas seděl o kus dál u našeho stolu a pralo se to v něm: soucit se synem, jisté opovržení k němu a obava ze ztráty společenského postavení.

„Co na něj řveš jak šílenec?“ chystal se vylít si zlost na Tlapákovi, který povlával nad stolem i na své poměry už docela solidně namazaný.

„Vždyť ti tam ten kluk spal, běhat se musí, běhat,“ bránil se Tlapák.

„V tomhle hicu bych chtěl vidět tebe, jak běháš,“ namítal Rabas.

Bylo opravdu horko k zalknutí, pivo do nás teklo jako voda, i když, to se rozumí, voda by do nás netekla ani zdaleka tak. Mimochodem, právě v tom, tvrdil Náhlík, jeden doktor z Pardubic, který má chatu u hráze, je prý hlavní problém piva, že se jím odplavují z těla důležité minerály a stopové prvky. Například zinek brání tomu, aby se mužský testosteron přeměnil na ženský hormon estrogen. Možná že to je nakonec hlavní Tlapákových problém. Jeho zinek skončil v křoví za hospodou, místo aby bránil pozice testosteronu, a tak přirozený mužský sklon k nezávislosti a odporu ustoupil mírnosti, poddajnosti a přilnavosti ženského pohlaví. I teď, když si na něm Rabas vybíjel svůj vztek, se obracel ke mně, abych mu hodil záchranné lano, a já jsem dělal, že se mě to netýká. Naštěstí se na scéně objevil trenér Sirecký, a to zcela upoutalo Rabasovu pozornost.

Je docela zvláštní, že i když trenér posere, co může, zůstává jeho autorita nedotčená. Musí ovšem ovládat celou škálu fotbalových emocí, jako je bolestícnost, napruženost, dojem nepostradatelnosti. Musí se umět tvářit jako největší oběť celého zápasu, jednomu musí být až stydno za to, že on, taková veličina, musel sledovat něco tak ubohého. Tak nějak se tvářil i teď, když se blížil k našemu stolu. Rabas se okamžitě postavil

do pozoru, už měsíce sbíral odvalu zeptat se ho, jestli toho jejich jelimana postaví i v příští sezoně, ale zatím se nenašly vhodná příležitost. I teď přehlédl trenér jeho dychtivý pohled. Šel za mnou. Věděl jsem, o čem se mnou chce mluvit, a neměl jsem nejmenší chuť si ho vyslechnout. Ne tady, ne teď. Za to, co udělal, dostal slušně zapláceno a tím to skončilo. Copak už dneska není nikdo schopen odvést solidní, samostatnou práci?

„Musím s tebou mluvit o tom Monsanto,“ prohlásil naléhavě, přičemž slovo Monsanto vyslovil způsobem, že by každému, i Rabasovi došlo, že se tu děje něco nekalého. Najměte si Sireckého na to, aby nikde nezaznělo jméno Monsanto, a máte jistotu, že do rána bude o Monsanto mluvit celá vesnice.

„Teď ne,“ odbyl jsem ho.

„Zavolali si mě do Pardubic,“ procedil mezi zuby. „Na nějaký úřad pro rostlinotvorbu.“

Neochotně jsem se zvedl. Šest rychtářů už si vybralo svou daň na mých motorických schopnostech, takže jsem lehce zavrával, sáhl po zapalovači a krabičce cigaret a posunul se o dva stoly dál.

„Sedmnáctého se mám dostavit k podání vysvětlení, Honzo,“ spustil Sirecký.

Vytáhl jsem cigaretu a beze spěchu si zapálil. Nemám rád typy jako Sirecký. Playboye jak z reklamy na spodní prádlo, kteří si myslí, že si jednou provždy vyasfaltovali svoji cestičku ke štěstí a přes všechny močály postavili most. Někdo za ně musí odvést špinavou práci a odpálit jim ten most dynamitem.

„A co já s tím?“ zeptal jsem se ledabyle.

Nechápavě na mě zíral. „Kurva, Honzo,“ řekl, „co jim tam mám říct?“

Byl pěkný večer a na poli pod Kopanickým už sklízeli první ječmen. Claas Lexion spásal řádku za řádkou, otočil se u lesa a zas se zahryzl do lánů zlatavého obilí. Zrno se utěšeně sypalo na korbu nákladáku jako v nějakém filmovém

týdeníku z padesátých let a kolem se zdvíhala písečná bouře. I na dálku bylo cítit prašnou, lehce štiplavou vůni zralého zrna. Pravá venkovská idyla, jako by bylo všechno v pořádku, a ne jako by nám náš svět mizel před očima. Odklepal jsem špičku popela a podíval se na Sireckého. Jeho rod pocházel z Nových Lhotic, z největšího statku široko daleko, víc než šedesát hektarů polí a dvacet hektarů lesa k němu patřilo. Když jim ho vrátili, nějakou dobu se na něm pokoušeli hospodařit, nejdřív otec, pak syn, nakonec ho ale propachtovali našemu družstvu. Sirecký měl nejspíš za to, že mu fotbal přinese víc štěstí než kopání brambor.

Hrál pár let za Chrast a pak o něj údajně projevila vážný zájem Dukla. Chtěl bych ten vážný zájem vidět. Nakonec to celé, jak to tak bývá, nějak nedopadlo, a tak skončil v Bramaku Chrudim a teď trénoval u nás v Křižanovicích, což mu drásalo nervy. Pocit, že má na víc a že ho v životě ještě čeká nějaká hvězdná hodina, stál nejspíš za jeho rozhodnutím kývnout na mou nabídku. A teď toho na něj bylo moc.

„Tak jim ukaž, žes to koupil i s certifikátem od firmy tý a tý,“ řekl jsem mu. Přesně to jsem mu totiž radil, aby si sehnal ještě jednoho bílého koně, přes kterého to prožene, ale mám-li být upřímný, věděl jsem, že to není v jeho silách.

„Já ho nemám, Honzo,“ sklopil hlavu.

„Ty jsi to koupil přímo od Monsanta?“

Sirecký poraženecky kývl.

Chtěl jsem mu říct: Ty jsi ale idiot, jenže to jsem věděl už dávno, proto jsem ho také na tu věc najal. Kdo jiný by za pětadvacet tisíc udělal tak špatný kšeft. Jasně, nejspíš i Tlapák s Rabasem, jenže ti by to udělali kvůli mně, ne kvůli těm pětadvaceti tácům, takže to v mém konkurzu Sirecký vyhrál na plné čáře.

„Tak to ti neporadím, chlape,“ prohlásil jsem lakonicky.

Sledoval jsem, jak jím cloumá bezmoc a vztek, a čekal, co z něj vypadne.

„Honzo,“ zasténal, „řeknu jim, jak to celé bylo.“

„Tím si moc nepomůžeš,“ nehnul jsem brvou.

„Já si tím moc nepomůžu, ale tobě a Tlapákovi to taky nebude k užítku,“ řekl prohnane a díval se, co já na tenhle jeho úskočný tah koněm.

Normálně bych mu dal do držky, byl ten typ chlapa, co potřebuje čas od času dostat přes držku, aby mohl normálně fungovat, ale od jisté doby nemůžu tento typ služeb poskytovat.

„Jestli mě chceš nasrat, tak to udělej,“ řekl jsem místo toho.

Nechtěl mě nasrat, to jsem věděl a na to jsem spoléhal. Nechal jsem ho, ať na mě ještě chvíli vytřeštěně zírá, a pak jsem řekl: „O. k., Jiří, podívám se na to.“

Na tváři se mu objevil ošklivý úšklebek, měl dojem, že mě nakonec přece jen dostal. „Díky, Honzo, budu ti vděčný.“

„A co mladý Rabas?“ zeptal jsem se ho. „Nemyslíš si, že by mu prospěl individuální trénink? Trochu ho rozhýbat, zbavit ho trémy?“ zeptal jsem se.

„Vždyť je to naprosté tele,“ namítl Sirecký.

„Telata jsme byli všichni, Jiří, jde jen o to, co z nás vyroste,“ řekl jsem mu, sebral jsem cigarety a vrátil se k našemu stolu.

KAPITOLA 2

Ráno mě vzbudila sousedova cirkulárka. S přesností gama nože krájela mou lebku na stejně silné pláty, aby z ní vysvobodila namožený mozek, úleva se však nedostavovala. Skrze žaluzie pronikaly do pokoje pruhy ostrého červenového slunce a činily mou žízeň pramenící spíše z nadmíry než z nedostatku tekutin těžko snesitelnou. Sáhl jsem po lahvi minerálky, kterou jsem si večer prozřetelně postavil k posteli. Obsah zinku: 0,011 miligramu na litr. Zinková bomba to zrovna nebyla, navíc chutnala jako kus zrelého okapu, přesto jsem cítil, jak staví na nohy povadlou buněčnou tkáň.

Vylezl jsem z postele, opláchl se studenou vodou a vešel do kuchyně. Mé ambice byly skromné: kafe, cigareta, nezacílené brouzdání virtuálním pseudosvětlem, nic, co by vybočovalo z představ průměrného účastníka kolektivního provozu, ale nebylo mi přáno. Opřen o kuchyňskou linku tu stál můj otec a očividně na mě čekal. Byl překvapivě upravený, nepřilíš padnoucím kalhotám džínového typu, které, co si pamatuju, nosíval jen v neděli do kostela, dodávala komicky oficiózní charakter kožená pánská kabelka opatřená po straně řemínkem. Byla tak kožená, že z ní na některých namáhanějších místech už koukal kus kartonu. V tu chvíli jsem si vzpomněl, o co tu jde. Před pár dny jsem otci slíbil, že ho dnes ráno hodím do Hradiště, aby vyzvedl farářovo auto.

Otec byl automechanik. Říká se, že žádné dítě nemůže za své rodiče, takže by mělo platit i to, že žádné dítě nemůže za to, že je jeho otec automechanik, leč existuje cosi jako dědičný hřích. Fakt, že byl otec automechanik, strhával naši rodinu, tedy to, co z ní zbylo, jeho a mě, nemilosrdně do samého epicentra venkovské infrastruktury. Tady na venkově je automechanik důležitější než doktor. Každý si tu koupí auto za pár šupů, jezdí s ním dva měsíce a pak nám

ho hodí pod okno s tím, že se na něj otec podívá. Mezitím někde splaší nějaký nový vrak a jeho matka vyvěsí v Jednotě na nástěnku, že je na prodej vůz značky té a té, který bude *po menších úpravách zcela pojízdný*. Na to konto se k nám dostaví nějaký ještě větší chudák, že by to auto bral, a otec, ten nevyléčitelný dobrák, který takový není proto, že by si to předsevzal, ale protože nemůže jinak, mu řekne, že být jím, to auto by nekupoval, a slíbí mu, že zkusí dát dohromady to jeho staré embéčko, co mu už léta hnije v garáži. Takový už je otcův podnikatelský záměr. Jeho jediným výsledkem je fakt, že nám za okny už léta utěšeně roste vrakoviště, až se z něj stala taková naše zenová zahrada, která krásně zachycuje letní horka.

Sobota byla dnem obzvlášť nahovnozních kšeftů, takzvaných sousedských výpomocí, ze kterých nekoukalo vůbec nic kromě toho, že jsem někde stál jak otcův závozník a čekal, až se odbydou všechny sousedské zdvořilosti, které byly vždy v nepřímé úměře k tomu, kolik byl dotyčný ochotný otci za práci zaplatit. Neměl jsem to srdce tátovi říct, že jsem na tuhle práci trochu překvalifikovaný, takže mi nezbývalo než si navodit stav zenbuddhistického povznesení, což se víceméně dařilo v případě, že jsem si doma nenechal cigarety.

Kšefty s farářem Várkou patřily mezi mé nejoblíbenější. Místní evangelický pastor byl nevyléčitelným vyznavačem automobilové romantiky. Kupoval si různé vybrané ojetiny, ke kterým se parádně shánějí náhradní díly: stará volva sedmsetčtyřicítka, saaby měl moc rád, jednou někde dokonce splašil Jeepa Cherokee, se kterým najel asi dvě stě padesát kilometrů, než mu to kikslo nad Bojanovem a táta mu sháněl odtahovku. „A nechcete si pořídit nějakou pěknou škodovku, která by něco vydržela, pane faráři?“ zkušel to na něj otec. A farář pokaždě řekl: „Tak kdybyste o něčem věděl...“ A když mu otec chtěl něco přihrát, farář zrovna neměl peníze.

Auto, kterému teď něco mlátilo v motoru, byl eskový mercedes rok výroby 1980. Fáro, o tom žádná, spolehlivý osmiválec ještě z dob, kdy auta měla svůj charakter, jenže svá nejlepší léta měl už dávno za sebou. Farář otevřel motor a otec do něj chvíli odevzdaně zíral. Byl to takový rituál, kterého se dožadovali všichni zákazníci.

„Kolik jste za to dal, bratře faráři?“ zeptal se.

„Pětasedmdesát,“ prohlásil pastor hrdě.

„Pětasedmdesát tisíc?“ chytil se otec za srdce.

„Mělo by to něco vydržet, chlap, co mi ho prodával, říkal, že to určitě najede ještě sto, sto padesát tisíc,“ vykládal Várka.

„Já vám nevím,“ povzdychl zas otec. „Nevím, jestli děláte dobře, že si kupujete taková auta, bratře faráři,“ krčil rameny.

Můj otec patřil na rozdíl ode mě k neúnavným vazalům Českobratrské církve evangelické, z čehož plynuly i nejrůznější povinnosti vůči farářskému stavu. V poslední době se však záležitosti ve sboru poněkud vyhrotily, respektive vyhrotily se natolik, že i on zaujal k Várkovi lehce zdrženlivý postoj.

Já sám se o církevní věci ze zásady nestarám, je to rozumem nepostihnutelná, rozumu se příčící oblast společenského života, přesto zde musím alespoň krátce zmínit pozadí této církevní aféry, protože měla jistý dopad na dění v našem regionu.

Várka přišel na Hradiště před nějakými deseti lety. Vystřídal faráře Coufala, který tu sloužil přes třicet let a který spolu se svou ženou vytvořil něco, čemu se v odborných kruzích říká *živý sbor*. Přeloženo do normálního jazyka to znamená, že se kolem fary neustále motá velké množství takzvaných obětavých žen, které pořádají dobročinné bazary, společně pečou na neděle a provádějí různé další vylomeniny. Farář Várka si na tyhle věci příliš nepotrpěl. Bylo mu dobře přes šedesát, když nastoupil, a měl za sebou nějakých sedm štací. Tohle byla jeho poslední a snad by na ni ani nedošlo, kdyby jeho žena, se kterou se mezitím rozvedl, nesehnala místo v chrudimském muzeu loutek.

Když přišel, zakázal, aby se dobročinné bazary konaly pod hlavičkou sboru. Že to prý kazí jméno církve. Ženy dělaly chvíli dusno, nakonec ale nějak vysublimovaly a na chvíli zavládl klid.

Tím ale Várkovy čistky neskončily. Další úchylkou, kterou nemínil tolerovat, bylo takzvané písmáctví, zvláštní druh duševní činnosti pocházející ještě z dob inkvizice, kdy místní evangelíci studovali po domech tajně takzvané Písmo. Dnes už člověk na pořádného inkvizitora nenarazí, jak je rok dlouhý, písmáctví se ale v trochu upadlé podobě drží v naší oblasti dodnes.

K čelným představitelům tohoto hnutí patřil kurátor sboru a otcův dobrý přítel Jan Horák. Měl ve zvyku, ještě za Coufala, si na biblické hodiny brát vlastní Bibli a faráři oponovat. Patřilo to k místnímu koloritu. Když Horák při jedné příležitosti Bibli otevřel, aby seznámil Várku s posledními výsledky svého domácího bádání, řekl mu Várka, ať přestane po večerech dumat o tom, jestli byla první slepice, nebo vejce, a jde radši s místními do hospody.

Následovaly nějaké další peripetie a štouchanice. Horák zasedl ke svému psacímu stroji, napsal přes průklepový papír několik stížností a odeslal je do Prahy Várkovým nadřízeným, až celá aféra vyvrcholila během bohoslužeb. Várka se na nich údajně vyjádřil v tom smyslu, že na nějaké zásluhy české reformace sere pes. Nejspíš chtěl místní trochu popíchnout, což se mu také podařilo. Horák se zvedl a odešel. Předpokládám, že nějaký kopírák dostal zas pěkně do těla a do Prahy putovala další stížnost. Bratrského napomenutí se však nedočkal Várka, ale on sám. Podal rezignaci na kurátora sboru a spolu s ním odešli z vedení i všichni místní. Jádrem sboru a členy správních orgánů se pak stali různí pražští chalupáři. Jak znám Várku, taky mu na nich ledacos vadilo, na rozdíl od místních měli ale tu výhodu, že přijížděli jen na víkend a přes týden ho neobtěžovali.

Můj otec, který nikdy nebyl členem žádných staršovstev, byl poslední ze staré party, kdo docházel víceméně pravidelně do kostela. Chodil každou sudou neděli, i když se mi zdálo, že těch lichých poslední dobou nějak přibývá, ale držel se. Dál s Várkou dokonce udržoval jakési styky. Styky, které, nutno dodat, souvisely téměř výhradně se správou farářova vozového parku.

Od faráře si otec ze zásady nebral žádné peníze, což vedlo k tomu, že musel na revanš přijmout jeho pozvání na kafe s rumem. Farář během té návštěvy zahrnul otce až přehnanou pozorností, aby pak mohl říkat: „Chlumecký, to je prima člověk. Obyčejný chlap, který si na nic nehraje.“

I tentokrát se nabídka na kafe s rumem objevila na stole, jen co otec přislíbil, že se na to auto podívá. Já bych vlastně v tu chvíli mohl zmizet, otec by se vrátil farářovým autem, ale měl jsem dojem, že ho ten vrak může kdekoliv nechat, tak jsem si vybalil cigára a zaujal místo ve velkém křesle vedle popelníku – to byl jediný sympatický rys toho jinak nepříjemně sofistikovaného farního interiéru, totiž že disponoval hustou sítí popelníků.

Zapálil jsem si a vyjel si na mobilu poslední průběh Tour de France. Ne že by mi to nějak trhalo žíly, jela se zrovna dost jalová etapa střední Francií, ale potřeboval jsem dát najevo svůj postoj k celé situaci.

„Tak si s námi, bratře Chlumecký, počasí hraje, vypadá to, že letos snad nezaprší,“ vykopl farář. Slušný pokus navázat rozhovor s dělným lidem, zvláště se mi líbil způsob, jakým farář oslovoval otce bratře, jako by na světě nebyla větší legrace než nazývat někoho svým bratrem. Chvíli se bavili o suchu, chvíli o tom, že na jižní Moravě padaly kroupy jako pomeranče. Pastor dal k dobru, že některé pouštní národy považují kroupy za posvátné, chvíli spekuloval, proč tomu tak je, a pak konverzace definitivně uvázla na mrtvém bodě. Farář si zapálil a opřel se do polstrování. Otec zůstal sedět celý nahrbený,

udělat si pohodlí by považoval za něco nepatřičného, a očima těkal po místnosti.

Pokoj, ve kterém jsme seděli, měl nezvykle vysoké stropy a jeho zařízení svědčilo o tom, že jeho obyvatelé jsou na venkově cizinci, vyslanci pokroku, podivní kočovníci, kteří s sebou po všech čertech táhnou klavír, zbytečně přepjaté grafiky a především obrovské množství knih. Ty bývaly, co pamatuju, poskládané do majestátní knihovny, která pokrývala celou zeď, teď byla ale prázdná a vedle ní stála věž na sebe navršených krabic od banánů.

„Chystáte se malovat, pane faráři?“ zeptal se otec.

Várka se podíval na krabice, které si žádaly nějaké logické vysvětlení, odklepal si cigaretu a řekl: „Já k poslednímu září končím.“

Otec se na něj nechápavě díval.

„K vám se to nedoneslo?“ podivil se Várka. „Vždyť už přesuňuju, bratře Chlumecký,“ řekl smířlivě, „Už dva roky jsem v důchodu.“

„A kdo přijde na vaše místo?“ zeptal se otec.

Farář pečlivě uhasil cigaretu a pak prohlásil co nejmírněji: „Moje místo se ruší.“

„Ruší? Jak to?“

„Myslel jsem, že to víte,“ podivil se Várka. „Štajner slíbil, že rozešle informační e-mail a napíše krátkou zmínku i na webové stránky.“

Otec na něj dál nevěřičně zíral a farář se z toho pokoušel nějak vybruslit. Hradiště už prostě nemělo na to, aby si udrželo vlastního faráře, vždyť to otec ví, kromě toho, že se nepodařilo vybrat peníze na personální fond, byla i fara v dezolátním stavu a vyžadovala velké investice. Dál jsem se v tom hovoru ztratil: na přetřes přišly různé pojmy začínající písmenem S, které jsem znal od dětství, po jejichž obsahu jsem však nikdy nepátral. Staršovstvo, sbor, synod, seniorát, případně jejich kombinace – synodní senior, sborové shromáždění a tak podobně. Tolik jsem

však pochopil, že proběhlo jakési plenární zasedání, na kterém Várkovi Pražáci ušetřili skomírajícímu sboru ránu z milosti.

Já osobně bych z toho velkou vědu nedělal. Bylo to logické vyústění léta trvajících klinické smrti, odpojení od přístrojů poté, co se příbuzní usnesli, že tělo už nebude schopné života. Jistě, byl to smutný konec – Hradiště patřilo k prvním tolerančním sborům a v dobách mého dětství čítalo nějakých šest set členů, ale naše doba je smutná a na nás je, abychom se s tím naučili žít. Tak jsem to viděl já, otec byl však ve věcech náboženství poněkud útlocitný. A snad měl i za to, že šňůru ze zásuvky nevytáhl ti správně příbuzní, že nemocného odpojila od přístrojů vzdálená přízeň, která se ocitla na místě, zrovna když si rodina dopřávala pár dnů volna. Probudil se v něm léta zadržovaný hněv. Už tu neseděl jako hromádka neštěstí, ale jako sopka, která se zdála vyhaslá už celá staletí, jejíž základy se však začínaly viditelně chvět.

Farář zrovna říkal, že by v tom všem *neviděl rovnou konec světa*. Nejbližší sbor byl přece v Chrudimi, to nebylo ani patnáct kilometrů. Byl to pěkný menší sbor, kde nově příchozí uvítají s otevřenou náručí. Olgu Štajnerovou z Prahy dokonce napadlo vypravit o nedělích mikrobusem, který by svázel místní dolů do Chrudimi, dodal. Jenže to neměl říkat, to už měl radši poslat otce k páteru Vokřálovi do Bojanova.

„A co Horák?“ zeptal se otec. „Horák o tom ví?“

Při jménu Horák se pastor trochu zarazil. Nejspíš mu začínalo docházet, že se tuhle věc nepodařilo příliš vykomunikovat, že podcenil hráz starousedlíků, a že než si odsud odveze klavír, knihy a ty čmáranice, čeká ho ještě několik nepříjemných rozhovorů s lidmi, kteří uvázli v éře josefínských reforem.

„Proč jste nám to neřekl, pane faráři?“ naléhal otec.

„Komu nám?“

„Nám, co jim patří tenhle sbor.“

Farář se zasmál. Nejspíš litoval toho, že tu nesedí někdo stejně vzdělaný jako on, aby se pobavil tím specifickým

projevem lidové protestantské zbožnosti. „Žádný sbor nikomu nepatří, bratře Chlumecký,“ prohlásil shovívavě. „A když už, pak těm, kdo do něj chodí.“

Otec se zvedl. „My půjdeme,“ řekl. „Až bude auto hotové, přivezu vám ho jako obvykle,“ dodal. Vzal si svou koženkovou kabelku s řemínkem, čímž se značně ulevilo starému klavíru, na který si ji položil, a pokynul mi k odchodu.

KAPITOLA 3

Otce ta věc se sborem celkem vzala. Nic neřekl, ale viděl jsem to na něm. S obtížemi dojedl špagety se svou oblíbenou omáčkou Olive and Basilico a prohlásil, že půjde na dílnu.

Nezdržoval jsem ho, měl jsem svých starostí dost. Ta záležitost s Monsantem, se kterou za mnou večer předtím přišel trenér Sirecký, se mě samozřejmě týkala víc, než jsem připouštěl. Technicky vzato to nebyl můj problém. Celý kšeft si dohodl předseda družstva Faltus, když nám teklo do bot. Já jsem ho od té akce od počátku zrazoval, říkal jsem mu, že se tím vydáváme do rukou člověku, o kterém máme důvody myslet si jen to nehorší, ale Faltus si nedal říct. Chodil po družstvu a tvrdil, že zemědělství definitivně přestupuje z fáze komoditní do fáze inovativní, a že když nebudeme u toho, dopadneme jako zemědělci ve třináctém století, kteří nepřešaltovali z dvojpolního na trojpolní systém. Tyhle nesmysly neměl Faltus ze své hlavy, to mu musel někdo namluvit, a já věděl kdo.

Nechci v té věci zabíhat příliš do podrobností, bylo by to čtení podobně povznášející jako články z časopisu *Zemědělec*, který se už léta chystám odhlásit a pak na to vždycky zapomenu.

Jeden čáslavský velkoproducent, Vladimír Kolínský, měl zkrátka už léta spadeno na naše pozemky u Heřmanova Městce, protože dělily jeho tamní polnosti na dvě části, a když před několika lety klesly ceny mléka na šest padesát, poslal k nám do družstva jednoho poskoka, aby se poptal, jestli nejsou na prodej. Vyhodil jsem ho: prodat pole, aby se družstvo udrželo nad vodou, by bylo asi tak stejně prozíravé jako rozhodnout se zaplatit složenky z prodeje vlastní ledviny.

Loni na podzim ale zničehonic zavolal Faltusovi Kolínský osobně a pozval ho k sobě do Čáslavi s tím, že mu chce nabídnout strategické partnerství. Strategie v tom nějaká jistě byla, z pohledu Kolínského zcela určitě, to slovo partnerství ale zavánělo podrazem. Nabídl jsem se Faltusovi, že s ním pojedu,

ale on řekl, že bych tam svým a priori podezřívavým postojem akorát kazil vzduch.

Jel tedy sám a vrátil se jako velký zvěstovatel čáslavského vizionáře. Největší starosti mi dělal fakt, že o našich pozemcích nepadlo ani slovo. Kolínský prý mluvil hlavně o významu moderních technologií v současné zemědělské produkci. O vesmírných družicích posílajících data, na jejichž základě agronomové vytvářejí mapy variabilního hnojení, a o senzorech v polích, které hlídají mikroklimatické podmínky v podrostu. „Budoucnost je v optimalizaci,“ líčil Faltus. „Tlak na masovou produkci bude sílit. Aby lidstvo přežilo, bude muset přijít zemědělská revoluce 4.0.“ To byla jistě pravda, nějaká revoluce se určitě chystala, pochyboval jsem však o tom, že by první výstřel z Aurory měl padnout tady v Liboměřicích nebo v Čáslavi u Kolínského. To jsem se však mýlil.

Celý ten inovativní kšeft, na který Faltus Kolínskému kývl, zněl dost divoce. Ptal jsem se, proč si Kolínský nenakoupí osivo v té chemičce, v tom Monsantu sám, když je tak inovativní, a Faltus řekl, že je na něj příliš upřená mediální pozornost. Snažil jsem se mu tu věc vymluvit, ale nedal si říct. Tak jsem alespoň najal Sireckého, aby nám to celé nespadlo na hlavu, až se ukáže, že na tuhle revoluci společnost ještě není připravená.

Teď jsem v tom mohl nechat Faltuse i Sireckého pěkně vykoupat, oběma by jim to prospělo, ale věděl jsem, že až problém nabude monstrózních rozměrů, stejně mi spadne na hlavu, a tak jsem se rozhodl zasáhnout, dokud je celá věc ještě v zárodečném stadiu. Ve čtvrtek navečer jsem si kvůli tomu dal schůzku se svým kontaktem Jiřím Potužníkem. Měli jsme sraz na Jezerce, nebo přesněji řečeno v Kongres a Wellness hotelu Jezerka, což byl jediný podnik široko daleko, kde podávali vodku Beluga, kterou si Potužník potřeboval lít do džusu.

Jezerka ztělesňovala veškerou vážnost, kterou obnáší pojem relaxace, spojenou s něčím ještě úctyhodnějším, čemu

se dnes říká kongres. Tento fakt dodával hotelovému komplexu ponurý, až krematorijní ráz.

Už na parkovišti vládla dusivá atmosféra Škod Octavií s firemními nápisy i bez nich, ze kterých management bezvýznamných firem s cizím kapitálem vytahoval pouzdra s kvádry a kufry na kolečkách, aby je s pocitem zadostiučinění této kasty ukládal do dřevotřískových skříní v pokojích Standard Economy – Sever. Bylo tam dost konferenčních místností, ve kterých se daly plácet různé blbiny o meziročních růstech, případně stagnacích, bylo-li třeba vysvětlit, proč příští rok neporostou platy. A všichni tito pánové, kteří se na to parádně nastrojili, u toho vážně pokyvovali hlavami, pili minerální vodu a veškerou svou pozornost zaměřili na to, aby si nezamastili sako pomazánkou. Takové jsou holt rituály naší pokročilé doby.

Když jsem vešel do restaurace, Potužník tam ještě nebyl. Sedl jsem si k venkovnímu baru, abych si mohl zapálit, odsunul pokroucené rákosí, které čouhalo z nádoby dost komplikovaného tvaru, a požádal o popelník. Zpoza baru se na mě zazubila mladá dívka. Trochu mě tím vyvedla z rovnováhy. Tento jinak plošně rozšířený jev, totiž výskyt zubících se mladých dívek, je v našem kraji dost neobvyklý. Tady na Vysočině by se vztah mezi mužem a ženou dal při nejlepší vůli nazvat účelovým. Jakmile se jednou žena a muž seznámí, což obvykle probíhá pod tak silným vlivem alkoholu, že se už jen s velkou mírou shovívavosti dá hovořit o vědomí, stráví zbytek života za naprosté absence erotického náboje. Ale tahle dívka, která měla na cedulce napsáno Jezerka – brigádnice, se na mě zubila, jako bychom byli někde na Slapech. Vzala popelník, lehce ho otřela utěrkou a položila přede mě na barový pult.

„Co si dáte, pane Chlumecký?“ zeptala se mě, jako bychom byli staří známí.

Chvilí jsem přemýšlel, kam si ji mám zařadit, ale pak jsem si vzpomněl, že je to dcera mojí spolužačky Ivety Pilařové